

BIJLAGE:**Memo voor aanvullende participatie over de ontwerp-Omgevingsvisie Zeist**

Maatschappelijke organisaties uit het netwerk van Stichting Beter Zeist
Zeist, 7 februari 2022

Inleiding

In dit voorstel worden informatieve en dialoogstappen voorgesteld om de participatie over de Ontwerp-Omgevingsvisie van december 2021 op het niveau te brengen dat bij de ambities op het gebied van participatie past.

Zoals ook in de bijeenkomst van 14 oktober jl. naar voren is gebracht hadden wij graag gezien dat voordat de formeel verplichte zienswijzenprocedure zou starten, er nog dialoogbijeenkomsten met de samenleving zouden worden georganiseerd. Hier is helaas niet voor gekozen door het college.

Dit voorstel is voortgekomen uit het openhartige overleg met de raad op 14 oktober 2021 en de Ronde Tafel op 31 januari 2022 over het Handvat Participatie. En speelt in op de beantwoording van vragen uit de raad door het college.

Het college reikt de hand aan de samenleving. Het is bereid om: "Individuele en groepen uit de samenleving mee te nemen in de zogenaamde 'samenhang der dingen'.

Wat speelt er op dit moment op lokaal en regionaal niveau?" Wij stellen ons voor dat dat mede gebeurt aan de hand van thema's uit de ontwerp-Omgevingsvisie.

Er is met waardering kennisgenomen van de verlengde inzagetermijn voor de Omgevingsvisie, - zeer welkom! - en van de mogelijkheid tot een gesprek met het college over onderwerpen uit Omgevingsvisie.

Er is ook met waardering kennisgenomen van opzet van de Ontwerp-Omgevingsvisie 2022-2025. De centrale plaats die de omgevingswaarden hebben gekregen spreekt ons bijzonder aan. Ook de nadruk op kwaliteit (voortkomend uit het centrale thema van de Structuurvisie: 'Zeist schrijf je met een Q') is een goede zaak:

"Ondanks een flinke opgave voor de hoeveelheid woningen, blijft de nadruk liggen op 'kwaliteit' en niet op 'kwantiteit'. Met 'kwaliteit' wordt bedoeld dat er in harmonie wordt gebouwd met de identiteit van een buurt/wijk, denk aan de aanwezige cultuurhistorie. Bouwen is geen doel op zich. Het betaalbaar, prettig en gezond wonen wél."

Het Visie roept ook vragen op. Want het is voor burgers en organisaties de allereerste verwerking van ingebrachte waarden, ontwikkelingen en ambities in een integraal kader van de nieuwe Omgevingsvisie. Er is daarom veel behoefte aan nadere toelichting en dialoog over wat er staat en op de kaarten is verbeeld. In de gesprekken van 30 minuten die het college houdt, kan het geven van een nadere toelichting maar beperkt tot zijn recht komen. Ook een zienswijzenprocedure en Ronde Tafel van de raad is daarvoor niet geëigend. Er is ook landelijk zorg over de kwaliteit van de participatie bij Omgevingsvisies. Zie o.a.:

<https://www.bnr.nl/nieuws/binnenland/10466355/minder-inspraak-burgers-bij-belangrijke-besluiten-dreigt-door-nieuwe-wet>.

Vandaar dat wij het volgende voorstel voor meer informatie en dialoog over onderwerpen uit de Omgevingsvisie op tafel leggen. Na het voorstel volgt nog een nadere toelichting op de inhoud ervan.

Voorstel voor aanvullende participatie over de ontwerp-omgevingsvisie

Wij willen aanbevelen dat voordat de Omgevingsvisie door de raad wordt vastgesteld de volgende stappen worden doorlopen.

1. Eén of meer dialoogbijeenkomsten houden over het toepassen van de Waardenmeter. Dit in relatie tot het gegeven dat Zeist kwaliteit boven kwantiteit stelt. Het centrale dilemma in het ruimtelijk beleid is namelijk de uitdaging om verantwoord en zorgvuldig om te gaan met de schaarse ruimte. Dit is het centrale thema uit Zeist schrijf je met een Q. Organiseer bijvoorbeeld 'laboratoria' met denkbeeldige praktijkvoorbeelden om zichtbaar te maken hoe de Waardenmeter wordt gebruikt. Ook kan informatie worden gegeven over de invulling van de zogenaamde Omgevingstafel.
Deze dialoog kan ingeleid worden met informatie aan geïnteresseerde inwoners en organisaties over de Omgevingswet en de veranderingen in het ruimtelijk beleid.
2. Eén of meer dialoogavonden houden over het passende woningaanbod uit de Omgevingsvisie. Het gaat om een eventueel verschil in woningbouwambitie tussen de Woonvisie en Omgevingsvisie (aangegeven in teksten en op de kaart). Wat is gegeven de schaarse ruimte in Zeist een voor Zeist noodzakelijk aanbod? En wat is het surplus wat uit de Ontwerp-Omgevingsvisie zou kunnen voortkomen. En is er de noodzaak of de ambitie om daarvoor schaarse ruimte op te offeren? Dialoog is ook op buurtniveau mogelijk en wenselijk waarbij ook gekeken kan worden hoe bijvoorbeeld op buurtniveau doorstroming kan worden bevorderd zonder groenkwaliteiten aan te tasten.
3. Een of meerdere dialoogbijeenkomsten houden over onderwerpen met grote gevolgen zoals deze in de 'Ontwerp-omgevingsvisie' n.a.v. de Propositie staan aangegeven en ingetekend zoals de toekomstige woningbouw rondom het Station Driebergen-Zeist, de aanleg van een nieuw HOV USP-Amersfoort langs De Dreef inclusief mogelijke bouw van 0 - 5.000 woningen in Zeist-Noord.
4. Een dialoogbijeenkomst houden over de kaarten in de Omgevingsvisie. Onder andere de wijkindeling roept vragen op. Maar ook aanduidingen als "(nieuwe) ontwikkeling". Wat is bestaand, wat is nieuw? Dat loopt door elkaar heen. Of mobiliteit (hoog, laag frequent) dat niet begrijpelijk is en ook nergens wordt uitgelegd. Bedrijfsterreinen zijn ruim gedimensioneerd, soms ten koste van groen, soms zelfs ten koste van hoogwaardig cultuurhistorisch groen zoals bij Sparrenheuvel. Zonder toelichting niet begrijpelijk. Een dialoog is geschikter om over dit onderwerp te communiceren dan een zienswijzenprocedure.
5. Een dialoogbijeenkomst hoe we in Zeist meer doelgericht een kwaliteitsimpuls geven aan leefomgevingskwaliteiten in het algemeen (zie ook centrale thema Omgevingswet) en dan aan klimaatdoelen en waarden van natuur (ook in relatie de biodiversiteit), landschap en cultuurhistorie in het bijzonder. En, of en hoe dit kan worden opgenomen in een Omgevingsvisie.
6. Na de dialoogbijeenkomsten de voorgenomen beantwoording van de zienswijzen te bespreken in een dialoogbijeenkomst zodat er dialoog en feed back is of zienswijze en beantwoording ervan door het college goed begrepen zijn. Dit zorgt ervoor dat eventuele inbreng in de Ronde Tafel niet meer hoeft te gaan over vergissingen en misverstanden maar gaat over de hoofdpunten van het omgevingsbeleid. Zie ook de toelichting op dit punt verderop in dit memo.

Wij zijn desgewenst bereid om mee te denken en te helpen bij de organisatie van de bijeenkomsten. Met als inzet een open dialoog en een zo groot en breed mogelijke betrokkenheid uit de Zeister samenleving.

Het organiseren van participatie in de vorm van een dialoog over de kernpunten van het ruimtelijk beleid waaronder hoe om te gaan met dilemma's leidt in onze optiek tot het:

- verkleinen van de afstand tussen burger en bestuur;
- gemeente, burgers en organisaties dichterbij elkaar brengen;
- versterken van de verantwoordelijke samenleving.

Dat is ook het Zeist waar wij graag willen leven, wonen en werken.

Wij hopen dat de handschoen wordt opgepakt om een meer actieve participatie bij de dilemma's aangegeven in de Omgevingsvisie vorm te geven.

Nadere toelichting

Vragen en zorgen over bouwambitie en groei van bedrijvigheid

Nieuwe en bestaande woningen komen vanzelf vol: Zeist is mooi groen en centraal gelegen in Nederland met een divers woningaanbod. De vraag naar woningen in Zeist is hierdoor groot. Voor wat het wonen betreft is de grote uitdaging voldoende betaalbare woningen voor degenen die aan Zeist zijn gebonden. De natuurlijke bevolkingsomvang kent geen groei meer. De woningvraag is vooral binnen- en buitenlandse migratie en voor een klein deel gezinsverdunding en het inlopen van een achterstand. De Woonvisie Zeist 2021-2025 spreekt op basis van het woningmarktonderzoek van een behoefte tot 2030 van 300 extra sociale woningen waardoor het totaal aantal sociale woningen in Zeist toeneemt tot 8900 (pagina's 20 en 21). Er lijkt geen noodzaak voor grote woningbouwprogramma's anders dan de groeiambitie van de Metropoolregio U16.

De bedrijvigheid moet volgens de Ontwerp-Omgevingsvisie meer ruimte krijgen. Zeist heeft 35.000 arbeidsplaatsen bij een beroepsbevolking van 28.000 werkenden en 2000 werkzoekenden in 2010. Er is dus een inkomende pendel. Er lijkt geen noodzaak het aantal arbeidsplaatsen te vergroten. Meer woningen en meer bedrijvigheid heeft een nadeel. De Omgevingsvisie schetst voor de mobiliteit op pagina 42:

“Niet alleen in Zeist zelf, maar ook de regio Utrecht wordt steeds drukker door het toenemende aantal woningen en arbeidsplaatsen”.

De Omgevingsvisie benoemt dit dilemma terecht. Of het nu is voor bedrijvigheid, wonen, duurzaamheid of recreatie, bouwen kost groen. Genoemd wordt onder andere: “Daar komt bij dat het groen in Zeist tot op zekere hoogte onder druk staat door ambities op het gebied van bijvoorbeeld recreatie en het voorzien in passend woningaanbod”.

De vraag die de Omgevingsvisie niet beantwoordt is, wat een passend woningaanbod en een passende bedrijvigheid is. Dit vraagt naar onze mening om een informatieve en verdiepende dialoog tussen inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers en het gemeentebestuur.

Door een dergelijke dialoog wordt ook de manier van afwegen tussen rood en groen duidelijker. De weging zou moeten plaats vinden met een Waardenmeter, een nog onbekend instrument. Maar wat stop je erin voor het passend woningaanbod of bedrijvigheid? En hoe weeg je woningbouw af tegen de schaarse ruimte en tegen

andere thema's zoals biodiversiteit, klimaatverandering, leefomgevingskwaliteiten, etc.?

Wat is passend voor het woningaanbod en de bedrijvigheid? Deze vraag beantwoordt de Omgevingsvisie onvoldoende duidelijk.

Zorgen over een goede verwerking en begrip van de ingebrachte waarden en wijkvisies

De beschrijving van de waarden in de Omgevingsvisie is uitgebreid. Maar de vertaling ervan naar de inhoud van de Omgevingsvisie is niet of onvoldoende teruggekoppeld aan de inbrengers. Ook staan er in de uitgebreide waardenbeschrijvingen begrijpelijkerwijs kleinere onvolkomenheden. In de zienswijzenprocedure komen hierover vast nog veel opmerkingen. De kwaliteit van de definitieve Omgevingsvisie groeit als over de wijze van werken in de Omgevingsvisie nog als in een dialoog nog feedback op waardenbeschrijvingen aan het college kan worden gegeven.

Vragen en zorgen over de weging van waarden en ambities

Grote ambities zijn verwoord in het IRP en de Propositie. Over deze onderwerpen zijn de burgers niet actief geraadpleegd. Over de Propositie als zodanig is geen inspraak geweest. In bijlage B. van de Omgevingsvisie schrijft het college:

”Want normaal gesproken zijn we gewend als gemeente om wél met inwoners te praten over inhoudelijke ambities en opgaven. Dat doen we dus nu bewust niet, omdat die gesprekken ófwel al gevoerd zijn samen met inwoners, ófwel gevoerd worden op andere tafels (denk aan een gebiedsvisie Dijnseburg of een Transitievisie Warmte).”

In deze redenering herkennen wij ons niet voor wat betreft de participatie van inwoners. De Omgevingsvisie vertaalt sectoraal beleid naar integraal beleid. Juist de vertaling van sectoraal naar de Omgevingsvisie is van belang. Vragen zijn:

- Hoe verhoudt het sectorale beleid zich tot de waarden?
- Hoe worden waarden en ambities vertaalt in strategische kaders die het DNA van Zeist beschermen en ontwikkelen? De Omgevingsvisie zegt:

“De eerste Zeister Omgevingsvisie geeft aan wat voor een gemeente we willen zijn. De visie geeft aan welke strategische kaders er gelden om aan te houden bij (nieuwe) plannen die van invloed zijn op onze fysieke leefomgeving. Het is een visie die gaat over alles wat je praktisch hoort, ruikt, ziet en voelt in de leefomgeving. Het gaat hierbij niet alleen om de ‘harde’ (materiële) kant van onze leefomgeving, zoals gebouwen, natuur of andere ruimtelijke ordeningsaspecten.”

Uw college doet de samenleving tekort als deze in een dialoogproces niet mag meedenken over de strategische kaders. De samenleving mag kennelijk wel ruiken en voelen, maar niet nadenken over hoe nieuwe plannen het denken en ruiken gaan beïnvloeden. Burgers willen best tijdig meedenken over dilemma's die hen aangaan en zoeken graag mee naar gedragen oplossingen in de dilemma's. Dan groeit ook het draagvlak en begrip voor besluiten.